

**การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ
ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Development for Well-being of Students in Ban Nhongsaad
Noncharoen School According to the Cooperation Agreement
with Sisaket Rajabhat University**

**รุ่งรัตน์ สหัสดี
Rungrat Sahasde**

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ
School Director, BanNongsadnonjaroean School, Amphoe MueangSisaket, Sisaket Province

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ และกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ประกอบด้วย ครูประจำการ ครูอัตราจ้าง บุคลากร ตัวแทนนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก (ม.ราชภัฏศรีสะเกษ) และตัวแทนผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 14 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04 และมีระดับผลการประเมินอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2.1 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น

2.2 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

2.3 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขอขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป
คำสำคัญ : การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research are to study the assessment of students' well-being of Ban Nhongsaad Noncharoen School by applying participatory procedure following the cooperation agreement between Sisaket Rajabhat University and school's commission, school executives, teachers, students and parents who belong to participatory procedure according to academic cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University; and to define the way to develop students' well-being in Ban Nhongsaad Noncharoen School the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University.

The results showed that:

The assessment of students' well-being of Ban Nhongsaad Noncharoen School, for the whole, was at high level. The author found that the highest was social well-being – the highest sub-issue was the good relationship of students with their peers, teachers and others, and the next sub-issue was confidence, assertiveness and honoring others. The next issue was physical well-being, at high level - the highest sub-issue was students do not smoke and do not drink, the next sub-issue was students have the expected weight and height, and the last sub-issue was students have good health habits and exercise regularly. The issue which gained the lowest score after the assessment was cognitive health, at high level - the highest sub-issue was students are enthusiastic and interested in learning and seeking knowledge from learning resources, and the next sub-issue was students are able to read/write and calculate which are suitable for the age of them. For the way to develop students' well-being in Ban Nhongsaad Noncharoen School the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University, there should be 3 issues: 1) cognitive health: emphasizing on ability to read/write and calculate which are suitable for

the age of students, and also, encouraging students to be more enthusiastic about learning and seeking knowledge from learning resources; 2) physical well-being: encouraging students to have good health habits and exercise regularly; and 3) the school should make the request to extend the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University for a longer period in order to increase the opportunity for the children to have better chance of well-being.

Keywords : Development for Well-being of Students.

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากาลังคนให้มีคุณภาพเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” คือ มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) เพื่อก้าวไปสู่การเป็น “คนไทย 4.0” และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งระบบการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาเชิงระบบให้สนองและรองรับความท้าทายที่เกิดขึ้น เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปี ข้างหน้าได้ ปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพโรงเรียน แท้จริงเป็นเพราะมีบางอย่างขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลัง เช่น แบบแผนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างหรือระบบที่ส่งผล ให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมนั้น ซึ่งมาจากโลกทัศน์ และความเชื่อ (Mindset) เป็นสิ่งขับเคลื่อนทำให้เกิดปรากฏการณ์ทั้งหมด (กัมปนาท ศรีเชื้อ และคณะ. 2561)

สุขภาพหรือสุขภาวะเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญงอกงามจริง บุคคลจะเจริญงอกงามไม่ได้ หากสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของเราไม่สมบูรณ์ดี หรือมีข้อบกพร่อง แม้ในสมัยกรีกโบราณก็ยังเล็งเห็น

ความสำคัญของสุขภาพอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ มีนักปรัชญา 2 คน คือ อาริสโตเติล และเพลโต (Aristotle and Plato) ได้มีความคิดสอดคล้องต้องกันว่า “การที่จะให้การศึกษาทางด้านอื่น ๆ นั้นสมควรที่จะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน” หมายความว่า หากเด็กมีสุขภาพไม่ดีเสียแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมที่ดีพิเศษอย่างไรก็ตาม การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะไม่ได้รับผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย หรืออาจจะไร้ผลเกิดความเสียหายก็เป็นได้ นับเป็นการลงทุนที่หวั่นไหวได้ยากมาก แต่ตรงกันข้ามถ้าเด็กมีสุขภาพดี การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะดำเนินไปได้ด้วยดี เด็กสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม(สุชาติ โสมประยูร และเอมอัสมา วัฒนบุรณนธ์, 2542 : 3)

การพัฒนาประเทศจะดีหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสุขภาวะหรือสุขภาพที่ดีของคนในประเทศเป็นสำคัญ ประเทศที่ประชากรมีสุขภาพะ มีสติปัญญา มีคุณธรรม มีความสามารถในการทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ไม่ทำร้ายหรือเบียดเบียนกัน ย่อมมีความสุขสงบสุข และเมื่อบุคคลในชาติมีสุขภาพะดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ย่อมมีความสามารถในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้ (เอมอัสมา วัฒนบุรณนธ์, 2556 : 4) การพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ต้องเริ่มที่การเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่เด็ก ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของการมีความรู้ความสามารถในการทำงาน หรือดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจด้วยนั้น ต้องดำเนินการพัฒนาองค์ประกอบการศึกษา กับสุขภาพควบคู่กันไป โดยเริ่มจากวัยเด็กอันเป็นวัยพื้นฐานของการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและคุณภาพได้อย่างแท้จริง และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากทางบ้าน โรงเรียน ชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่มีคุณภาพ (วราภรณ์ บุญเชียง, 2556 : 7)

โรงเรียนจึงมีหน้าที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านมีสุข ซึ่งสุขทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งสุขภาวะเป็นแนวคิดสุขภาพที่มีความหมายในเชิงบวก โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและกิจกรรมของคนซึ่งตอบสนองต่อสุขภาวะของตนเองในทุกมิติอย่างเป็นพลวัต สามารถปรับตัวอยู่ในสมดุลและบรรลุสุขภาวะตามศักยภาพที่แต่ละคนพึงมีได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 23–24) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสุขจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เมื่อเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างคนที่มีประสิทธิภาพ ดำรงชีวิต อย่างคนที่คิดถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นคนที่มีความสุขในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นคนที่มีความสุขที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ, 2544 : 14–31)

โรงเรียนสุขภาวะ เป็นโจทย์สำคัญของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เนื่องจากทิศทางที่ผ่านมาเรามุ่งพัฒนาโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างนักเรียนเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขันและมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครูมีการประเมินต่าง ๆ ยึดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลักจนมองข้ามเจตจำนงทางการศึกษาที่เราต้องการ “พลเมืองที่มีปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่สามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ แนวคิดการพัฒนาสุขภาวะโดยใช้ฐานโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนแทบทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียน การปลูกฝังเรื่องสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงเป็นโอกาสที่ดีอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอมเยาวชนของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะเมื่อเติบโตขึ้น โดยมีเป้าหมายการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน 4 ด้าน คือ คนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะ และชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ซึ่งองค์ความรู้ที่พบว่า สุขภาวะในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม (ประวิต เอรารวรรณ์, 2547 : 44)

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. 256๓–256๖) โดยกำหนดวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษและโรงเรียนมีความร่วมมือกันทางวิชาการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชนและโรงเรียนภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน จากความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสุขภาวะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำการ ครูอัตราจ้าง ผู้ปกครอง บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประกอบด้วย

- ครูประจำการ จำนวน 2 คน
- ครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน
- บุคลากร จำนวน 2 คน
- ตัวแทนนักเรียน จำนวน 2 คน
- คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก (ม.ราชภัฏศรีสะเกษ) 2 คน
- ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน

รวมทั้งหมด 14 คน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ รวมทั้งหมด 9 คน

ผลการดำเนินวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ใน

ระดับมาก และลำดับข้อสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางกาย ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.79 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.00 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.92 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับข้อสุดท้าย คือ นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.95 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.01 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางใจ ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.14 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.84 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.17 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ และหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.08 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.94 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางสังคม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.66 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.61 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.63 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.47 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.74 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.04 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.97 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.02 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลข

เป็น เหมาะสมกับช่วงวัย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.69 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.13 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

ข้อมูลเพิ่มเติม

ภายหลังจากที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ กับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่านักเรียนได้รับโอกาสมากมายทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่แปลกใหม่ จากทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้นำโครงการหรือกิจกรรม ต่างๆ มาดำเนินการที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ และยังพบอีกว่านักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ มีความสุขมากยิ่งขึ้น มีรอยยิ้ม มีการปฏิสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็น มีกิจกรรมที่ร่วมกัน บ่อย ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในระดับสติปัญญาบ้าง แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด จึงเป็นผลให้การ พัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญดีขึ้นในทุกๆ ด้าน (อ้างอิงคำกล่าวของ ผศ. ดร.ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ ผู้รับผิดชอบประสานโครงการและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ)

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ผู้วิจัยได้นำแนวทางในการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญนี้ ที่ผู้วิจัยใช้คำว่า (ร่าง) แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ณ วันที่ 23 ธันวาคม 2563 เพื่อให้ วิชาักษ์ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญฯ ที่ประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมเห็นด้วยทุกประการ แต่อยากจะให้เพิ่มอีก 1 ประการ คือ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นาน ยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกหลานได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป ผู้วิจัยจึงรับไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้น แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จึงสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะ เน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น
2. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้ นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
3. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป

อภิปรายผล

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และอัจฉรา ประเสริฐสิน (บทคัดย่อ, 2561) ยังกล่าวว่าถึงปัจจัยภายนอก เช่น การเกษียณอายุโดยสมัครใจ การทำกิจกรรมทางกาย ความปลอดภัย รายได้ การสมรส การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ความสะดวกในการเดินทาง หากบุคคลเกิดความพอใจ รับรู้ และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ปัจจัยเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะที่ดี และริญญารัตน์ วรจินตนาลักษณ์ (บทความวิจัย, 2563) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การอยู่ร่วมกันที่ดี ยังสามารถพัฒนาสุขภาวะทางสังคมได้ด้วย รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และศราวดี แสงคำ (บทคัดย่อ, 2560) ยังกล่าวว่า สุขภาพกายจะส่งผลต่อการทำงาน โดยเฉพาะการปวดเมื่อยร่างกาย ปวดบริเวณน่องและข้อเท้า เป็นต้น และลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และ ชนัญธิดา จิรกรวงศ์ (บทความวิจัย, 2554) ยังได้กล่าวว่าหากใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถส่งผลในทางที่ดีขึ้นต่อความรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษา

และแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สรุปได้ 3 ประการ คือ 1) ควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น และเลอลักษณ์ มหิพันธ์ (บทคัดย่อ, 2560) ยังกล่าวว่า สุขภาวะทางปัญญา ส่งผลต่อการสร้างเสริมความยึดมั่นและการปฏิบัติตามหลักศาสนา และการสนับสนุนทางสังคม 2) ควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 3) ควรจะขอ

ขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกหลานได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป

และอติติยา อินแก้ว (บทคัดย่อ, 2558) ได้การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียน ยังพบว่า การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนควรจะมีฉลาดทางสุขภาวะ ซึ่งความฉลาดทางสุขภาวะ ที่ควรคำนึงถึง ยังประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึง ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การสืบค้นข้อมูลสุขภาพ และ 2) การเลือกแหล่งข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) มีความรู้ข้อมูลสุขภาพพื้นฐาน และ 2) การตีความข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 3 การประเมิน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การตรวจสอบข้อมูลสุขภาพ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ และ 3) การตัดสินใจใช้ข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การวางแผนในการปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี 2) การปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และ 3) การปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติตนให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น และองค์ประกอบที่ 5 การสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพ และ 2) การรณรงค์ให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และต้องรัก จิตบรรเทา (บทความวิจัย, 2562) ยังกล่าวว่า ไม่เดลการวัดสุขภาวะของผู้ให้คำปรึกษา ยังสามารถนำมาอธิบายสุขภาวะของผู้ให้คำปรึกษาได้ โดยสามารถเรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะทางการรู้คิด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสุขภาวะทางกาย ด้านสุขภาวะด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านสุขภาวะทางอารมณ์ (0.92) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น มีคะแนนต่ำ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ควรที่จะเร่งพัฒนาที่สุด และควรจะอาศัยภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษควรให้การสนับสนุนด้านบุคลากรหรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิชาพลศึกษา หรือ สาขาวิชาส่งเสริมสุขภาพ

1.3 ควรจะมีการขยายเครือข่ายตนเองให้มากขึ้น นอกเหนือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรจะมีการหาแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญที่ยั่งยืนกว่าในปัจจุบัน อาจจะทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญอย่างยั่งยืน

2.2 ผู้วิจัยควรจะมีการขยายเครือข่ายเพื่อที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนและโรงเรียนเครือข่ายจะได้เกิดการพึ่งพากัน ด้านการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียน อาจจะทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญและโรงเรียนเครือข่ายแบบพึ่งพากัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎณ์ และคณะ. (2548). ความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. รายงานการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัมปนาท ศรีเชื้อ และคณะ. (2561). การบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.
- ชนัญธิดา จิรวงศ์. (2554). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอราวรรณ. (2547). การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ริญญรัตน์ วรจินตนาลักษณ์. (2563). การศึกษาสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามหลักทฤษฎี 4 ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนซี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เลอลักษณ์ มหิพันธ์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางปัญญาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรภรณ์ บุญเชียง. (2556). อนามัยโรงเรียน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วุทธิศักดิ์ โกชนกุล. (2554) กระบวนการทางนวัตกรรม : วารสารภาควิชาเทคโนโลยี 23(92), 1.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สกายบุ๊กส์.
- ศราวุฒิ แสงคำ. (2559). ทักษะคิดของแรงงานก่อสร้างต่อความปลอดภัยในการทำงาน กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา, 3(2).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชมา วัฒนบุรณนธ์. (2542). การบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.
- อติยา อินแก้ว การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียน An Online Journal of Education, 10(1), 262-273. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/40492>
- อัจตรา ประเสริฐสิน. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบวัดพฤติกรรมผู้สูงอายุไทยในสถานสงเคราะห์คนชรา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(3).
- อุมาพร บุญเพชร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอมอัชมา วัฒนบุรณนธ์. (2556). หลักการทางสอนสุศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- Batten, T.R. 1959. *School and Community in Tropies*. London : London Oxford University.
- Graham, J. & Wright. J.A. (1999). What does interprofessional collaboration mean to Professionals working with pupils physical disabilities? *British Journal of Special Education*, 22(1).
- Mesa Public School. (2003). Individual Collaboration Rubric. Retrieved August 10, 2003, from <http://www.mpsaz.org/webquest/jones/collaboration_rubic.html>
- Plymouth State University. (2003). Area of Concern/Targets for Growth Indicators. Retrieved January 9, 2004, from <http://www.plymouth.edu/educate/growth_indicators.pdf>
- Weltch, M., & Tulbert, B. (2000). Practitioner's Perspective of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. *Journal of Educational and psychological consultant*, 11(3-4), 357-378.
- ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)